

Simplicissimus Budapestje

BEVEZETÉS A KORSZERŰ SZNOB- ÉS HEDONIZMUSBA, VALAMINT AZ ALKALMAZOTT EMBERLESÉS TUDOMÁNYÁBA

Újra a József nádor téri mélygarázsról
Tetszenek emlékezni Mély Torokra? Arra az inkognitóját féltve őrző informátorra, aki a Watergate botrányt kirobbantotta, és a New York Times két újságíróját, Bob Woodwardot és Carl Bersteint mindvégig információval látta el?

Ez jutott eszembe, amikor Simplicissimus beszámolt arról, hogy különös telefonhívást kapott egy hölgytől, aki nem is akart találkozni. Csak kezébe került a BUDAPEST áprilisi száma, és abban a mélygarázsról szóló eszmefuttatás. Simplicissimus engedélyt kért, hogy jegyzeteljen. Következzenek az ő feljegyzései, szóról szóra az, amit Mély Torok lediktált:

„Több mint tíz éve, az akkori V. kerületi Önkormányzat, az akkor élő városfejlesztési programja keretében (amiben benne volt a később a Fidesz által felkarolt Budapest Szíve program is) folytatni kívánta a város tehermentesítését szolgáló, akkoriban az összes városrendező szakember által támogatott mélygarázs-építési programot. Már túl voltunk a Gresham, a Bazilika és a Lipót mélygarázs építésén. Mindegyik az adott évek lehetőségei szerint épült meg, volt amelyek teljesen magánberuházásban, teljesen önkormányzati beruházásban, és volt köztük vegyes beruházás is.

Az időszerű városrendezési, szabályozási előírások szerinti elvi engedélyes (akkor még volt ilyen) tervet készítette az önkormányzat, ennek szakmai vitája után nyílt, nemzetközi pályázatot hirdetett a garázs megépítésére és üzemeltetésére 50 évre. Ezt az OTP beruházó cége nyerte meg. Nagyon jelentős összeget fizetett az építési jogért, ez tette lehetővé a későbbi, hatalmas belvárosi rekonstrukciós építkezéseket, volt önrész az uniós támogatásokhoz. Az engedélyezési tervet a „zöldek” és az egyik lakóház megtámadta (a terv szerint az udvarukon jött volna a tetők fölé a szellőző rendszer légelvezetése, az OTP nagyon jelentős összeget ajánlott, továbbá a ház teljes tatarozását, amit elfogadtak; majd néhány lakó külső támogatással, ideértve az akkori Fideszt, megtámadott), elindult a hatósági, majd a bírósági eljárás, ez zárult le most a Kúria előtt tíz év után, pontosabban tavaly ősszel. Természetesen amikor fideszes lett a polgármester, válto-

zott a megítélésük az ügyről, mert ugyan ki harcol Csányival...

Elkészültek az aktualizált tervek és megindult az építkezés. Előtte volt lakossági, nyílt fórum az építők majd az önkormányzat szervezésében, a lakók aktívak voltak, zöldek nem voltak, újságírók nagyon gyéren. Minden terv ismert, megismerhető. A park-rész bizonyos részletei még nem ismertek, így például díszkutak (Herendi, Zsolnay) elhelyezése, de minden lényeges eldöntött és engedélyezett. József nádor szobrát a beruházó költségére restaurálják, megjegyzem az elmúlt évtizedekben csak a háborús károkat javították rajta, és persze az eredeti helyére kerül vissza.

A felszíni parkolás a sétáitvonalak rovására a lakók követelése volt, ti. ott kívánnak parkolni lakásuk előtt, a felszínen. Ezek a parkolók majd csak általuk vehetők igénybe, továbbá a segély- és szervizkocsik számára. A minisztériumi gépkocsiknak is, ha marad a minisztérium, a mélygarázsban kell állniuk.

A fákról már 2006 után kiderült, hogy egy-két kivétellel betegek, veszélyesek, egy vihar alatt bekövetkezett haláleset miatt minden fát megvizsgáltak, és az volt a javaslat, hogy új fasor kell.

A garázs egyébként kiváló helyen van, a fő közlekedési csomópontok és útvonal között, mellett és így elnyeli a városközpontot megközelítők egy részét, akik nem kovályognak a belvárosi szűk utcákon.”

Akkor most mit gondoljunk a mélygarázsról?

Mindez alapvetően nem befolyásolja annak a véleménynek az igazságtartalmát, hogy erre a garázsra MÁR nincs szükség. Tíz év nagyon nagy idő egy város fejlődésében. Eltekintve az építkezéstől, a garázs rendeltetészerű működése további dugókat fog okozni a környéken. Tíz év távlatában a garázs működése vélhetőleg nem lesz rentábilis. De hát emiatt sírjon a magánbefektető.

A racionális magatartás az lett volna (talán) a beruházótól, hogy tíz év múlva már nem építi meg ... De hát őket nyilván szorította a befektetett hatalmas összeg.

Valójában egész Budapest érdeke lett volna, hogy ne épüljön meg a létesítmény.

Ám egységes Budapest, mint tudjuk, a rendszerváltás óta nincs. Ha lenne, akkor se lenne arra pénze, hogy kártalanítsa a nagy bankot – azaz visszaadja a befektetett pénzt, megfejelve talán a várható nyereség egy részével.

Mindez azonban csak kávéházi okoskodás. Meglátjuk, mit okoz majd a garázs, ha elkészül.

Az azonban bizonyos, hogy a projektnek – legalább is, amikor sok év múlva hirtelen megindult – nem ágyaztak meg jelentőségének megfelelő módon. Ezért következhetett be a botrány. Nem nehéz kitalálni, miért: nem akartak további halogatást.

Ki gondolta volna, hogy az egységes Budapest hiánya ilyen áttételes károkat okoz...

József nádor szobra

Ha volt valaki, aki szobrot érdemelt a Habsburgok közül, akkor az mindenképpen a csaknem fél évszázadot szolgáló, firenzei születésű nádor, voltaképpen „alkirály”, aki jóakarásával és ügyesretetével nagy népszerűsége tett szert. 1847-ben halt meg, szobrát azonban csak 1869-ben leplezték le. A szobor történetéről sokat lehet tudni, de az a mai napig rejtély, hogy a kész szobor, Johann Halbig (1814–1882) müncheni szobrász alkotása miért dekkolt kilenc évig a régi Városháza udvarán. A leplezés azonban fényesre sikerült. Megjelent a király és a királyné, sok más notabilitás, feljegyezték például, hogy az avatást egy erkélyről végignézte Liszt Ferenc is. Volt dobpergés, ágyúlövések a Citadelláról és a Várból is. A lepel túl szoros kapcsolai a

szobrász csak sokadik, már ideges rán-
gatásának engedtek.

Ahogy a kozterkep.hu-n olvasható: „A
mauthauseni gránitból készült talpazat
lépcsőkkel együtt 526 cm magas, a nádor a
magyar Szent István-rend díszöltönyében
látható az Aranygyapjas rend jelvényével.
Bal kezét csípőjére teszi, a jobbában kalap-
ját tartja. A bronzszobor 443 cm magas.”

A szokásosan túlzó újságok húszezer né-
zőről írtak, amely a tér méretéhez képest
teljes képtelenség. A szobor alapvetően
megnyerte a közönség tetszését, de volt
néhány népszerű vitapont is. Nem túl
díszes a ruhája? Nem túl nagy az előre
lépő jobb lába? Jó felé néz? (Nem a Bel-
város felé, hanem nagy alkotása, a Li-
pótváros irányába.)

Az első nem egyházi témájú köztéri szob-
rot most elvitték restaurálni, a mélyga-
rázs projekt költségén. Visszavárjuk.

Egy nagy budapesti veszteség

Sokunknak csak lassan esett le a tantusz,
bezárt a Király utca 26. alatt található
VAM Design, de úgy, hogy soha többé
nem nyit ki. Tudják: az igényesen felújít-
ott Jálics-ház, a valahai borkereskedő.
Mindez egy nagy tehetségű, álmok bővö-
letében élő építész, Vincze Miklós projekt-
je volt. Barátok révén ismerkedtem meg
vele a 90-es évek elején. Jártam csodálatos,
maga tervezte budai villájában, akkor mes-
sélte, hogy van egy nagy álma. Akkor még

„csak” a kortárs, méregdrága olasz búto-
rok importőre volt. Már akkor kinézte ma-
gának a Király utcai, omladozó műemlék
épületet. A VAM rövidítés a Vincze Ágnes
és Miklós szavak első betűinek összeolva-
sásából alakult ki. Felesége, gyermekeinek
anyja, szakmai harcostársa nem támogat-
ta ezt a tervet. Emlékszem, az akkori láto-
gatás alatt is összekaptak a dolgon. Nem
lehet, túl nagy, mindenünk rámeleg, Mik-
lós, mondta – a vendégek előtt, és érződött,
hogy ezt sokadszor rágják meg. 1999 tava-
sza volt ekkor.

A mai és működő Wikipedia lapon ez
olvasható: „VAM Design Center multi-
kulturális épületkomplexum VI. kerüle-
tében, a Király utca 26. alatt. 11500 m²
az épület alapterülete, melyben huszon-
hét iroda, műterem kap helyet. Igazgatója
Vincze Miklós.

Az 5000 m² kiállítótér szakvásároknak,
konferenciáknak, gálaocsoráknak, foga-
dásoknak és művészeti kiállításoknak ad
otthont. Egy légtérben akár 600 fő vehet
részét a rendezvényeken és ezen kívül akár
12 db 250 fős szekcióterem is kialakítható.
Digitális nyomtató központ is segíti a 27
iroda valamelyikében állandó vagy idősza-
kos szervező munkát végző társaságot. A
design center egyik állandó társlata a VAM
Design Gyűjtemény, amely több mint 130
remekművet tartalmaz az elmúlt több mint
100 év design-történelméből, köztük a pé-
csi születésű Breuer Marcell alkotásait is.”

VM nem tett le az álmáról – az első áldo-
zat a házassága volt. Hatalmas bankköl-
csönt vett fel, a ház már a 2000 és 2007
között zajló építkezés végére a bank ke-
zébe került. De hajlandóak voltak 17 évre
bérbeadni a nagy álmódóznak.

Meg kell adni, hogy a renoválás elké-
pesztő, kompromisszumot egyáltalán
nem ismerő minőségben valósult meg.
2008-ban az építészforum.hu honlapon
gyors értékelést nyújtott Vargha Mihály
főszerkesztő. Nem nyerte meg a tetszését,
amit látott: „Semmi olyan építészeti plusz,
téralakítási továbblépés nincs benne, ami
művé avatná. Mérnök-iparos munka, nem
sajnálják belőle az anyagot és a pénzt, bár
a vakolatlan téglafalak nem minden eset-
ben alkalmasak műtárgyak kiakasztására.
A hely sikerüzemeltése máris érzékelhető,
ami szinte borítékolható volt, hiszen az ek-
lektika iránt megmutatkozó nosztalgiahul-
lámot is meglóvagalja, a spektakulum tár-
sadalmaiban ez nem lehet másképp.”

Az egész szöveget elolvasva mintha a vi-
lág iránt érzett rosszallását vitte volna át
a fantasztá hajlamú átépítő-tulajdonos-
ra. Mert az épület maga – el kell ismer-
ni – általános tetszést aratott.

Ám a Vargha Mihály jövendölte „siker-
üzemelés” sajnos elmaradt.

Az első és legnagyobb probléma alig-
hanem a méret. Talán csak egy emelet
kellett volna véglegesen kialakítá-
ni... nem az egész épületet?

Az ilyen intézmények rákfenéje mindig
a bevételkényszer és az értékteremtés
egyensúlya. A végsőkéig eladósodott bér-
lőnek nem volt sok választása. Szinte
azonnal jöttek a hibák. Itt volt például a
„nagyüzemi művészketető” abszurd öt-
lete. Azt állította, hogy 52 fiatal művész
fog egyszerre képviselni, befuttatni... Az-
tán képes volt perre menni Sugár János
képzőművésszel, aki a galériaprogram-
ra reagálva egy apró művet szitázott az
épületre: „Wash Your Dirty Money With
Art”. Aztán jött a borzalmas nyüzött kí-
nai embereket bemutató két kiállítás.

Az utolsó évek a lecsúszásról szóltak. A
2007-ben nyílt intézmény nem érte meg
a 2024-et, amikor VM amúgy is nyug-
díjba ment volna.

Vajon mi lesz most az épülettel? Köz-
pénz nélkül aligha található új, értel-
mes, fenntartható funkció. Talán az Épí-
tészeti Múzeum költözhetne ide? Vagy
a Fotómúzeum?

Vagy lehetne egy másik művészeti in-
kubátorház? A Jurányi központ pesti
párja? ●

